

FINANȚAREA ȘI VALORIFICAREA ALOCAȚIILOR BUGETARE ÎN SFERA ȘTIINȚEI ȘI INOVĂRII

*Acad. Teodor FURDUI,
prim-vicepreședinte al A.Ș.M.*

Vitalie BOIAN,
*șeful Direcției finanțe și contabilitate
a CSȘDT al A.Ș.M.*

PUBLIC INVESTMENTS IN SCIENCE AND INNOVATION AND THEIR VALORIFICATION

In 2008, for science and innovation were allocated 340,4 mil. MDL, education – 6,5 mil. MDL, capital investments – 53,7 mil. MDL, which totals – 400,6 mil. MDL or 0,7% of the country's GDP, including 25,5 mil. MDL income from special means and the National Fund for Science Support. 99,3% of the total budget was utilized in 2008.

In comparison to 2007, financing of science and innovation in 2008 had an ascendant character, corresponds entirely to the provisions of the Code on Science and Innovation and the Partnership Agreement between the Government and the Academy of Sciences of Moldova and contributed substantially to the renovation of the technical and material base, increase of the efficiency of scientific researches, improvement of work conditions and ensured the raise of salaries.

Finanțarea științei și inovării

În conformitate cu Legea bugetului de stat nr. 258-XVI din 23.11.2007, finanțarea prevăzută pentru anul 2008 la compartimentul *Știință și inovare* a fost în valoare de 340,4 mil. lei, la compartimentul *Învățământ* - 6,5 mil. lei și la compartimentul *Investiții capitale* - 53,7 mil. lei, în total - 400,6 mil. lei, ceea ce constituie 0,7 la sută din produsul intern brut al țării, inclusiv 25,5 mil. lei venituri din mijloacele speciale și din Fondul național pentru susținerea științei.

Realizarea prevederilor Codului cu privire la știință și inovare, Legii bugetului de stat și Acordului de parteneriat între Guvern și A.Ș.M. a permis perfecționarea în continuare a bazei tehnico-materiale a științei, eficientizarea procesului de investigații științifice, pregătirii cadrelor de înaltă calificare, dezvoltării relațiilor de colaborare internațională etc.

O atenție deosebită în anul 2008 a fost acordată valorificării eficiente a mijloacelor financiare alocate pentru dezvoltarea științei fundamentale și aplicative. În urma controlului efectuat de către Curtea de Conturi privind utilizarea resurselor financiare publice, executarea bugetului de stat și modul de

gestionare a acestora de către Academia de Științe a Moldovei în anii 2006-2007, n-au fost depistate abateri esențiale de la prevederile legislației. Aceasta se datorează intensificării monitorizării mijloacelor financiare publice de către CSȘDT și institutele A.Ș.M. în scopul neadmiterii utilizării mijloacelor fixe și circulante contrar destinației, perfectării actelor privind legalizarea drepturilor patrimoniale asupra imobilelor aflate în folosință.

E necesar de menționat, că volumul finanțării sferei științei și inovării în anul 2008 corespunde pe deplin prevederilor Codului cu privire la știință și inovare și Acordului de parteneriat între Guvern și A.Ș.M. Plafonul finanțării, ca și în anii precedenți, a avut un caracter ascendent (*tab. I*).

Tabelul 1

Repartizarea alocațiilor în anul 2008 pentru sfera științei și inovării comparativ cu anul 2007

(mii lei)

Tipurile de cercetare	Plan precizat 2007 mil. lei	Plan precizat 2008 mil. lei	% comparativ cu anul 2007
Cercetări științifice fundamentale (7.01)	67411,0	86727,1	127,6
Proiecte instituționale	61274,0	80547,1	131,4
Programe de stat	760,0	760,0	100,0
Proiecte independente	985,0	2290,0	232,4
Proiecte internaționale	4392,0	3130,0	71,3
Cercetări științifice aplicative (7.02)	138170,9	169933,1	122,9
Proiecte instituționale	108043,4	133484,0	123,5
Programe de stat	19216,5	17140,0	89,2
Proiecte independente	1015,0	2010,0	198,0
Proiecte internaționale	663,9	3399,1	511,9
Proiecte de transfer tehnologic	8310,8	12300,0	148,0
Fondul de rezervă pentru cercetări științifice	921,3	1600,0	173,6
Pregătirea cadrelor (7.03)	11,9	14305,1	120,1
Instituții și acțiuni pentru știință și inovare neatribuite la alte grupuri (7.04)	17465,4	29207,0	167,2
Organele administrative (7.10)	10,9	8578,2	78,8
Total cheltuieli de bază	223070,1	301289,9	135,0
Investiții capitale, inclusiv:	38264,7	53178,0	138,9
Cercetări științifice fundamentale (7.01)	0,253	----	
cercetări științifice aplicative (7.02)	---	1292,6	
instituții și acțiuni pentru cercetări științifice neatribuite la alte grupuri (7.04)	37811,7	51885,4	137,2
Total cercetare-inovare	261334,8	361928,5	138,5

Finanțarea totală a științei și inovării a sporit comparativ cu anul 2007 cu 38,5 la sută, inclusiv: cercetări științifice fundamentale – cu 27,6 la sută, cercetări științifice aplicative – cu 22,9 la sută, pregătirea cadrelor – cu 20,1 la sută, investiții capitale – cu 38,9 la sută. Concomitent, au fost reduse cheltuielile privind întreținerea aparatului administrativ.

Tabelul 2

Dinamica unor cheltuieli bugetare pentru sfera științei și inovării

Indicii	Total		
	Plan precizat 2007 mil. lei	Plan precizat 2008 mil. lei	(%) față de 2007
Volumul alocațiilor bugetare, inclusiv	284,1	368,6	129,7
Cercetări științifice fundamentale	67,9	86,7	127,6
Cercetări științifice aplicate	138,1	171,2	123,9
Pregătirea cadrelor	11,9	14,3	120,1
Instituții și acțiuni pentru cercetare	55,3	85,6	154,7
Organe administrative	10,9	10,7	98,1
Remunerarea muncii și contribuțiile	112,2	139,7	124,1
Plata mărfurilor și serviciilor	88,7	121,4	136,8
Procurarea utilajului	24,8	32,1	129,4
Investiții capitale	38,3	53,2	138,9
Reparații capitale	16,3	17,3	106,1
Notă: salariul mediu lunar al unui colaborator științific	2433,	2965,9	121,9

A crescut până la 24,1 procentul mijloacelor alocate pentru remunerarea muncii colaboratorilor instituțiilor științifice, determinat prin Hotărârea Guvernului privind majorarea salariilor din sfera științei și inovării. Salariul mediu lunar în 2008 a sporit cu 21,9 procente și alcătuita 2965,9 lei. Au fost majorate cu 29,4 la sută sursele financiare pentru renovarea și dezvoltarea bazei tehnico-materiale (tab.2).

Pentru construcția și amenajarea Liceului Academic de tip internat pentru copii dotați, construcția tranșei a doua a Bibliotecii Științifice Centrale „A. Lupan” a A.Ș.M. și a blocului Universității Academice au fost preconizate 53,2 mil. lei. În legătură cu deschiderea în 2008 a Liceului și a Universității A.Ș.M., cu înmatricularea a 44 de elevi la Liceu și 72 de masteranzi la Universitate, în acest scop au fost alocate 6,5 mil. lei.

Fondul de rezervă al Consiliului Suprem pentru Știință și Dezvoltare Tehnologică a fost creat în concordanță cu stipulările din Codul pentru știință și inovare în mărime de 1,6 mil. lei sau cu 0,7 mil. lei mai mult decât în anul 2007, și utilizat în conformitate cu Hotărârile CSSDT în scopurile prevăzute de legislație.

Concomitent a fost majorată finanțarea proiectelor științifice realizate în universitățile din țară pe bază de concurs până la 30,4 mil. lei, sau cu 2,6 mil. lei mai mult comparativ cu 2007.

În anul de referință, pentru realizarea programelor instituționale au fost alocate 290,6 mil. lei, din care pentru cercetări științifice aplicative au fost prevăzute 171,2 mil. lei și pentru cercetări științifice fundamentale – 86,7 mil. lei, înregistrându-se o creștere cu 27,6 și 22,9 procente respectiv, față de anul 2007.

Ca și în anii precedenți, s-a acordat o atenție mare procesului de pregătire a cadrelor prin majorarea alocațiilor până la 14,3 mil. lei, sau cu 20,1 la sută mai mult decât în anul 2007. În scopul asigurării întreținerii instituțiilor ce deservește procesul științific au fost alocate 85,6 mil. lei cu ritmul sporirii de 54,7 la sută.

Pentru asigurarea cercetărilor științifice cu mărfuri și materiale consumabile și servicii în anul 2008 au fost alocate 121,4 mil. lei.

Valorificarea a cel puțin 20 la sută din volumul total de alocații financiare pentru achiziționarea echipamentului științific, acoperirea cheltuielilor pentru perfecționare și instruire, cooperare tehnico-științifică, participări la simpozioane, conferințe și expoziții etc. a avut un impact pozitiv asupra procesului de cercetare și inovare.

Respectarea cu strictețe a disciplinei financiare, responsabilitatea înaltă în realizarea prevederilor Legii cu privire la bugetul de stat a favorizat în mare măsură activitatea științifică a organizațiilor din sfera științei și inovării.

În a.2008 veniturile mijloacelor speciale au sporit, constituind 25,3 mil. lei (tab.3).

Tabelul 3

Repartizarea veniturilor mijloacelor speciale și ale Fondului național pentru susținerea științei pe anul 2008

Tipurile de cercetare	Total mii lei	Academia de Științe a Moldovei	Consiliul Național pentru Acreditare și Atestare
Cercetări științifice fundamentale (7.01)	5862,0	5862,0	
Cercetări științifice aplicate (7.02)	11258,0	11258,0	
Pregătirea cadrelor (7.02)	3680,0	3680,0	
Instituții și acțiuni pentru știință și inovare neatribuite la alte grupuri (7.04)	550,0	550,0	
Organele administrative (7.10)	3650,0	3409,0	241,0
Total mijloace speciale	25000,0	24759,0	241,0
Fondul național pentru susținerea științei (7.04)	577,0	577,0	
Total general	25577,0	25336,0	241,0

Finanțarea bugetară a proiectelor de transfer tehnologic, selectate prin concurs, a constituit 12,3 mil. lei (tab.4). În conformitate cu art. 48 al „Regulamentului privind finanțarea activităților în sfera științei și inovării” cofinanțarea acestora a constituit 5,0 mil. lei, surse extrabugetare în mărime de nu mai puțin de 40 la sută din costul total al proiectului. Majoritatea proiectelor de transfer tehnologic țin de direcțiile strategice „Biotehnologii agricole, fertilitatea solului și securitatea alimentară” și „Nanotehnologii, inginerie industrială, produse și materiale noi”.

Tabelul 4

Repartizarea alocațiilor de proiecte de transfer tehnologic pe anul 2008 pe programe de stat

Programul, direcția strategică	Finanțare pe anul 2008
Programul 1608 (direcția strategică): Valorificarea resurselor umane și informaționale pentru dezvoltarea durabilă a economiei țării	860,0
Programul 1609 (direcția strategică): Biomedicina, farmaceutica, menținerea și fortificarea sănătății	1600,0
Programul 1604 (direcția strategică): Biotehnologii agricole, fertilitatea solului și securitatea alimentară	4259,0
Programul 1605 (direcția strategică): Nanotehnologii, inginerie industrială, produse și materiale noi	3941,0
Programul 1606 (direcția strategică): Eficientizarea și asigurarea securității complexului energetic și asigurarea securității energetice, inclusiv prin folosirea energiei regenerabile	1640,0
TOTAL	12300,0

Referitor la distribuirea finanțelor pe direcții strategice, aprobate de Parlament, trebuie de menționat că cea mai înaltă cotă îi revine următoarelor direcții: „Biotehnologii agricole, fertilitatea solului și securitatea alimentară” – 77,9 mil. lei, „Nanotehnologii, inginerie industrială, produse și materiale noi” – 66,5 mil. lei și „Valorificarea resurselor umane, naturale și informaționale pentru dezvoltarea durabilă a economiei țării” – 64,4 mil. lei (tab.5).

Tabelul 5
Distribuirea alocațiilor bugetare pe direcții strategice în sfera științei și inovării în anul 2008

Denumirea direcției strategice	Total mii lei	Denumirea programelor					
		Instituționale		de stat	de transfer tehnologic	independente	internationale
		fundamentale	aplicate				
Edificarea statului de drept și punerea în valoare a patrimoniului cultural și istoric al Moldovei în contextul integrării europene (cod 16.07)	29380,1	23507,8	3952,3	1400,0	--	520,0	--
Valorificarea resurselor umane, naturale și informaționale pentru dezvoltarea durabilă a economiei țării (cod 16.08)	64422,5	17256,8	40160,7	2800,0	860,0	1260,0	2085,0
Biomedicina, farmaceutica, menținerea și fortificarea sănătății (cod 16.09)	48003,4	8326,5	35696,9	1000,0	1600,0	1015,0	365,0
Biotehnologii agricole, fertilitatea solului și securitatea alimentară (cod 16.04)	77911,4	12651,0	53818,9	5600,0	4259,0	465,0	1117,5
Nanotehnologii, inginerie industrială, produse și materiale noi (cod 16.05)	66650,7	22933,0	30561,7	5800,0	3941,0	865,0	2550,0
Eficientizarea și asigurarea securității complexului energetic și asigurarea securității energetice, inclusiv prin folosirea resurselor renovabile (cod 16.06)	9784,9	1871,9	4366,4	1300,0	1640,0	175,0	432,5
TOTAL	296153,9	86547,0	168556,9	17900,0	12300,0	4300,0	6550,0

Cea mai mare pondere din volumul total al finanțării programelor de stat îi revine direcțiilor strategice: „Nanotehnologii, inginerie industrială, produse și materiale noi” (5800 mil. lei), „Biotehnologii agricole, fertilitatea solului și securitatea alimentară” (4600 mil. lei) și „Valorificarea resurselor umane, naturale și informaționale pentru dezvoltarea durabilă a economiei țării” (2800 mil. lei) (tab.6).

Tabelul 6

Repartizarea alocațiilor prevăzute în bugetul de stat pe anul 2008 pentru programele de stat

Programul de stat, direcția strategică	Finanțare pe anul 2008 (mii lei)
Programul 1607 (direcția strategică). <i>Edificarea statului de drept și punerea în valoare a patrimoniului cultural și istoric al Moldovei în contextul integrării europene:</i>	1400,0
Programul de stat. Integrarea științei și învățământului superior	700,0
Programul de stat. Dinastia Cantemir: polifonismul preocupărilor științifico-artistice	700,0
Programul 1608 (direcția strategică). <i>Valorificarea resurselor umane, naturale și informaționale pentru dezvoltarea durabilă:</i>	2800,0
Programul de stat. Prelucrarea și utilizarea deșeurilor din industria vinicolă, precum și obținerea produselor noi	1200,0
Programul de stat. Elaborarea mecanismelor și metodelor de stimulare a creșterii economice, de reducere a sărăciei și de îmbunătățire a calității vieții în contextul SCERS, Programului Național "Satul Moldovenesc" și Planului de acțiuni Republica Moldova – Uniunea Europeană	1000,0
Programul de stat. Elaborarea suportului științific și tehnologic în edificarea societății informaționale în Republica Moldova	600,0
Programul 1609 (direcția strategică). <i>Biomedicina, farmaceutica, menținerea și fortificarea sănătății:</i>	1000,0
Programul de stat. Elaborarea și implementarea noilor preparate farmaceutice în baza utilizării materiei prime locale	1000,0
Programul 1604 (direcția strategică). <i>Biotehnologii agricole, fertilitatea solului și securitatea alimentară:</i>	5600,0
Programul de stat. Principii și procedee tehnologice de diminuare a consecințelor calamităților naturale (secetă, înghețuri etc.) asupra plantelor de cultură	1275,0
Programul de stat. Crearea, multiplicarea și implementarea soiurilor și hibridilor de plante cu productivitate și rezistență sporită	1925,0
Programul de stat. Tehnologii de prelucrare a materiei prime agricole și de păstrare a producției agroalimentare cu consum redus de energie	800,0
Programul de stat. Elaborarea și implementarea sistemului de agricultură ecologică în Republica Moldova	1600,0
Programul 1605 (direcția strategică). <i>Nanotehnologii, inginerie industrială, produse și materiale noi:</i>	5800,0
Programul de stat. Asigurarea competitivității produselor industriale în construcția de mașini în baza inovațiilor, know-how-ului, materialelor noi și a tehnologiilor avansate	1600,0
Programul de stat. Nanotehnologii, materiale noi multifuncționale și microsisteme electronice	1100,0
Programul de stat. Cercetări fundamentale și elaborări de materiale și dispozitive pentru aplicații fotonice și optoelectronice	1100,0
Programul de stat. Ingineria și tehnologiile electronice în relansarea economiei	2000,0
Programul 1606 (direcția strategică). <i>Eficiențizarea și asigurarea complexului energetic și securității energetice, inclusiv prin folosirea resurselor renovabile:</i>	1300,0
Programul de stat. Elaborarea tehnologiei de producere și utilizare a surselor energetice regenerabile în baza materiei prime și a deșeurilor agricole	1300,0
TOTAL	17900,0

În a.2008, ca și în cei precedenți, o atenție deosebită a fost acordată implementării rezultatelor științifice prin transfer tehnologic. În acest scop volumul de finanțare a proiectelor de transfer tehnologic din bugetul de stat a alcătuit 8 mil. 205 mii lei, iar volumul de cofinanțare – 5 mil. 189 mii lei.

În acest an pentru prima dată a început să funcționeze Parcul științifico-tehnologic "Academica" și Incubatorul "Inovatorul", volumul de producție al rezidenților cărora constituie, respectiv, 49,7 mil. lei și 1,5 mil. lei.

O atenție deosebită în anul 2008, ca și în anii precedenți, a fost acordată valorificării mijloacelor financiare alocate sferei științei și inovării prin monitorizarea continuă. Informația despre executarea bugetului pe compartimentul „Știință și inovare” este prezentată în tabelul 7.

În general, bugetul pe anul 2008 a fost valorificat în proporție de 99,3 procente. Cele mai multe mijloace financiare n-au fost valorificate pe programele „Eficientizarea complexului energetic și asigurarea securității energetice, inclusiv prin folosirea resurselor renovabile” și „Elaborarea politicii și managementul în domeniul științei și inovării”.

Tabelul 7

Nivelul executării alocațiilor bugetare fundamentate pe programe și performanță pe anul 2008

Denumirea	Program	Subprogram	Plan precizat mii lei	Executat mii lei	Executat %
Elaborarea politicii și managementului în domeniul științei și inovării	16	01	8578,2	8361,4	97,5
Pregătirea cadrelor științifice	16	03	14305,1	14190,4	99,2
Biotehnologii agricole, fertilitatea solului și securitatea alimentară	16	04	66470,7	65489,5	98,5
Nanotehnologii, inginerie industrială, produse și materiale noi	16	05	53495,6	53671,8	100,3
Eficiențizarea complexului energetic și asigurarea securității energetice, inclusiv prin folosirea resurselor renovabile	16	06	6238,3	5914,7	94,8
Edificarea statului de drept și punerea în valoare a patrimoniului cultural și istoric al Moldovei în contextul integrării europene	16	07	27460,1	27416,8	99,8
Valorificarea resurselor umane, naturale și informaționale pentru dezvoltarea durabilă a economiei țării	16	08	57417,5	57648,1	100,0
Biomedicina, farmaceutica, menținerea și fortificarea sănătății	16	09	44023,4	43727,8	99,3
Servicii de suport în domeniul științei și inovării	16	10	78833,5	77865,6	98,8
Enciclopedia Moldovei	16	12	5100,0	5100,0	100
Total, mii lei	16	00	361928,5	359392,0	99,3

Din suma totală bugetară pe anul 2008 – 361928,5 mii lei au fost valorificate 359392,0 mii lei. Din motive obiective au rămas nevalorificate 2536,5 mii lei.

Așadar, finanțarea științei și inovării în anul 2008, comparativ cu anul 2007, a avut un caracter ascendent, corespunde pe deplin prevederilor Codului cu privire la știință și inovare și Acordului de parteneriat între Guvern și A.Ș.M. și a contribuit substanțial la renovarea bazei tehnico-materiale,

eficientizarea cercetărilor științifice, îmbunătățirea condițiilor de muncă și asigurarea sporirii retribuției muncii.

În conformitate cu Legea bugetului de stat pe anul 2009, volumul de finanțe la compartimentul *Știință și inovare* este de 427,0 mil. lei, la compartimentul *Învățământ* – 17,0 mil. lei și la compartimentul *Investiții capitale* – 84 mil. lei, în total – 528,0 mil. lei, ceea ce constituie 0,8 procente din PIB.

Valentina Rusu-Ciobanu. *Grigore Vieru*. 1972, tempera pe pânză